

Forslag

til

Lov om sterilisation og kastration.

Fremsat den 7. december 1966 af *justitsministeren*.

Kapitel 1.

Lovens område.

§ 1. Loven finder anvendelse på indgreb, hvorved kønskirtlerne fjernes, eller behandlinger, hvorved de varigt sættes ud af funktion (kastration), samt på andre indgreb eller behandlinger, der varigt ophæver forplantningsevnen (sterilisation).

Stk. 2. Indgreb og behandlinger, der har til formål at helbrede legemlig sygdom, omfattes ikke af loven.

Kapitel 2.

Sterilisation.

§ 2. Sterilisation må kun foretages efter tilladelse.

Stk. 2. Sterilisation af en kvinde kan dog foretages uden tilladelse, når forhold af udelukkende eller dog ganske overvejende lægelig karakter nødvendiggør forebyggelse af svangerskab for at afværge fare for hendes liv eller for alvorlig og varig forringelse af hendes helbred. Bestemmelse om sterilisation kan i så fald træffes af overlægen på den sygehusafdeling, hvor indgrebet eller behandlingen skal foretages.

§ 3. Sterilisation tillades af de samråd, der er nedsat i henhold til loven om mødrehjælpsinstitutioner.

Stk. 2. Samrådet tiltrædes af en dertil beskikket dommer ved behandlingen af ansøgninger fra personer, der

- 1) er undergivet foranstaltninger i henhold til borgerlig straffelovs § 70,

Justismin. j. nr. L. A. 261-64.

- 2) mod deres vilje er indlagt eller tilbageholdes på statshospital i medfør af loven om sindssyge personers hospitalsophold,
- 3) modtager hjælp i henhold til lovgivningen om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede.

Stk. 3. Sterilisation kan kun tillades, når der er enstemmighed herom i samrådet.

Stk. 4. Samrådets afslag på en ansøgning om tilladelse til sterilisation kan indbringes for justitsministeriet.

§ 4. Personer under 18 år må ikke steriliseres, medmindre ganske særlige grunde taler derfor.

Stk. 2. Sterilisation kan tillades:

- 1) Når arvelige anlæg hos ansøgeren medfører fare for legemlige eller sjælelige lidelser hos eventuelle børn af en sådan betydning, at det må anses for ønskeligt at forebygge fødsler. Ved afgørelsen kan der tillige tages hensyn til arvelige anlæg hos ansøgerens ægtefælle eller samlever.
- 2) Når ansøgeren må anses for uegnet til på forsvarlig måde at drage omsorg for børn på grund af sindssygdom eller anden sjælelig lidelse, åndssvaghed eller svag begavelse i øvrigt, grovere karakterafvigelser eller alvorlig legemlig lidelse.
- 3) Når de forhold, hvorunder ansøgeren og dennes familie lever, gør det påkrævet at undgå fødsel af flere børn. Ved afgørelsen tages hensyn til familiens helbredsmæssige, boligmæssige og økonomiske forhold samt antallet af hjemmenværende børn og til, om det må forventes, at flere børn vil medføre en væsentlig be-

lastning af forholdene gennem forringelse af kvindens helbredstilstand, betydelig forøgelse af hendes arbejdsbyrde eller på anden måde.

Stk. 3. Sterilisation af en kvinde kan endvidere tillades, når der af særlige grunde er betydelig fare for, at et fremtidigt svangerskab ikke kan gennemføres, eller at barnet ikke vil blive levedygtigt eller vil blive født med væsentlige beskadigelser.

§ 5. Ved afgørelsen af, om sterilisation kan tillades, skal der lægges særlig vægt på, om de forhold, der begrunder foretagelsen af sterilisation, kan antages at være af varig karakter, og om der ikke er rimelig udsigt til, at forebyggelse af svangerskab kan opnås på anden måde.

§ 6. Hvis vægtige lægelige eller andre ganske særlige hensyn taler imod, at ansøgeren steriliseres, kan tilladelse meddeles dennes ægtefælle eller samlever. Bortset fra de i § 2 nævnte tilfælde er det tillige en betingelse, at forebyggelse af svangerskab eller fødsel skønnes ganske særlig påkrævet.

Stk. 2. I de i § 4, stk. 2, nr. 3, nævnte tilfælde kan tilladelse også i øvrigt meddeles ægtefællen eller samleveren. Det samme gælder i de i § 4, stk. 2, nr. 1, og stk. 3, nævnte tilfælde, hvis faren beror på en kombination af egenskaber hos ægtefællerne eller de samlevende.

Kapitel 3.

Kastration.

§ 7. Kastration tillades af justitsministeren efter indhentet erklæring fra retslægerådet.

§ 8. Kastration må ikke foretages på personer under 21 år, medmindre ganske særlige grunde taler derfor.

Stk. 2. Tilladelse til kastration kan meddeles den, hvis kønsdrift udsætter ham for at begå forbrydelser eller medfører betydelige sjælelige lidelser eller social forringelse for ham.

Kapitel 4.

Forskellige bestemmelser.

§ 9. Sterilisation og kastration må kun tillades efter skriftlig begæring af den, på

hvem indgrebet eller behandlingen skal foretages. Er denne på grund af sindssygdom, åndssvaghed eller af anden grund varigt ude af stand til at forstå betydningen af indgrebet eller behandlingen, kan begæring fremsættes af en dertil beskikket værge.

Stk. 2. Er ansøgeren umyndig, sindssyg eller åndssvag, eller findes det i øvrigt på grund af ansøgerens psykiske tilstand, herunder svag begavelse, betænkeligt, at denne på egen hånd fremsætter begæring, skal begæringen tiltrædes af værgen, eventuelt en dertil beskikket særlig værge.

Stk. 3. Er ansøgeren gift og samlever med sin ægtefælle, skal dennes erklæring indhentes, medmindre særlige omstændigheder taler derimod.

§ 10. Sterilisation og kastration må først tillades, efter at ansøgeren af en læge er vejledet om indgrebets eller behandlingens beskaffenhed og direkte følger samt om den risiko, der må antages at være forbundet med foretagelsen.

§ 11. Sterilisation og kastration må ikke foretages senere end 6 måneder efter, at tilladelse er meddelt.

§ 12. Sterilisation og kastration må kun foretages af en autoriseret læge på et statsligt eller kommunalt sygehus eller på et privat sygehus, der modtager offentlig støtte, eller på hvilket patienter indlægges for offentlig regning.

Stk. 2. Nægter overlægen på det sygehus eller den sygehusafdeling, hvorunder ansøgeren hører, at foretage indgrebet eller behandlingen, kan patienten indlægges på et andet sygehus.

Stk. 3. Når kastration er foretaget, skal lægen straks underrette justitsministeriet herom.

§ 13. Justitsministeren kan fastsætte regler om behandlingen af ansøgninger om sterilisation og om efterundersøgelse af personer, der er kastreret.

§ 14. Beskikkelse af dommere og stedfortrædere for disse i henhold til § 3, stk. 2, foretages af justitsministeren. Beskikkelsen, der gælder for 4 år ad gangen, kan omfatte flere samråd.

§ 15. Udgifterne ved sterilisation og kastration og ved de i § 13 nævnte efterundersøgelser afholdes af statskassen. Udgifterne ved sterilisation i henhold til § 2 afholdes dog efter de almindelige regler om udgifterne ved sygdomsbehandling.

§ 16. Den, som ulovligt foretager sterilisation eller kastration, straffes med bøde, for så vidt højere straf ikke er forskyldt efter den øvrige lovgivning.

Kapitel 5.

** Ikrafttrædelse m. v.*

§ 17. Tidspunktet for lovens ikrafttræden bestemmes af justitsministeren.

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

Den 30. december 1958 nedsatte justitsministeriet et udvalg med den opgave at overveje spørgsmålet om en revision af reglerne om sterilisation og kastration. Udvalget afgav i juni 1964 betænkning (nr. 353/1964), indeholdende udkast til en ny lov om sterilisation og kastration samt bemærkninger til lovudkastet.

De gældende regler om sterilisation og kastration indeholdes i flere love. Hovedbestemmelserne findes i lov nr. 176 af 11. maj 1935 om adgang til sterilisation og kastration, der er gengivet som bilag 1 til betænkningen (s. 78). Om sterilisation af åndssvage gælder reglerne i §§ 6-9 i lov nr. 171 af 16. maj 1934 om foranstaltninger vedrørende åndssvage, jfr. lovekendtgørelse nr. 230 af 11. juni 1954, der er optaget som bilag 2 til betænkningen (s. 80). Forslag til revision af disse regler, der er opretholdt ved lov nr. 192 af 5. juni 1959 om for sorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede, skal dog efter denne lovs § 16, jfr. lov nr. 99 af 31. marts 1965, forelægges folketetinget senest i folketingsåret 1966-67. Endelig indeholder lov nr. 177 af 23. juni 1956 om foranstaltninger i anledning af svangerskab m. v. i § 1, stk. 4, en regel om sterilisation af en kvinde i forbindelse med svangerskabsafbrydelse. Uddrag af loven er gengivet som bilag 3 i betænkningen (s. 81). Hertil kommer, at det i praksis antages, at sterilisation og kastration kan foretages uden udtrykkelig lovhjemmel, hvis lægelige hensyn gør indgrebet påkrævet.

I forhold til gældende ret indeholder udvalgets udkast til en ny lov om sterilisation og kastration på visse punkter betydningsfulde ændringer:

Stk. 2. Lov nr. 176 af 11. maj 1935 om adgang til sterilisation og kastration og §§ 6-9 i lov nr. 171 af 16. maj 1934 om foranstaltninger vedrørende åndssvage, jfr. § 16, stk. 1, i lov nr. 192 af 5. juni 1959 om for sorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede, samt § 1, stk. 4, i lov nr. 177 af 23. juni 1956 om foranstaltninger i anledning af svangerskab m. v. ophæves.

§ 18. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Efter udkastet foreslås således reglerne om sterilisation og kastration samlet i én lov, således at reglerne bliver fælles for åndssvage og andre. I modsætning til gældende ret foreslås endvidere, at der også gives udtrykkelige regler om udførelse af sterilisation af lægelige hensyn (medicinsk indikation).

De særlige regler om sterilisation af åndssvage i loven af 1934 om foranstaltninger vedrørende åndssvage er affattet således, at der ikke kræves begæring eller samtykke fra den åndssvage selv. I princippet fremtræder loven således som en tvangslov. Efter udvalgets udkast foreslås dette ændret, således at sterilisation kun kan udføres efter begæring af den pågældende selv eller — hvis denne er ude af stand til at forstå betydningen af sterilisationen — af en dertil beskikket værge.

Også for så vidt angår kastration indebærer udkastet en overgang til frivillighedens princip, idet udvalget har foreslået den adgang til tvungen kastration af visse grovere sædelighedsforbrydere, som indførtes ved loven af 1935 om adgang til sterilisation og kastration, ophævet.

Udformningen af udkastets kriterier for, i hvilke tilfælde sterilisation bør kunne tillades, er sket på grundlag af de erfaringer, der er indvundet i administrativ praksis gennem de ca. 30 år, i hvilke de gældende sterilisationslove har været i kraft. Udvalgets udkast indebærer således i et vist omfang en kodifikation af denne praksis.

Udkastet indeholder endvidere forslag om ændrede kompetenceregler for meddelelse af tilladelse til sterilisation. Efter gældende ret tillades sterilisation af åndssvage af et særligt nævnt, sterilisations-

nævnet, der er nedsat i henhold til loven af 1934 om foranstaltninger vedrørende åndssvage. I alle andre tilfælde meddeles tilladelse af justitsministeriet efter indhentet erklæring fra retslægerådet. Udvalgets flertal har foreslået denne kompetenceordning ændret, således at sterilisation i alle tilfælde — bortset fra sterilisation på medicinsk indikation — skal tillades af de til mødrehjælpsinstitutionerne knyttede samråd, jfr. § 6 A i lovekendtgørelse nr. 227 af 24. august 1956 om mødrehjælpsinstitutioner, der er optaget som bilag 4 i betænkningen (s. 83). Efter forslaget skal samrådene dog i visse særlige tilfælde tiltrædes af en dertil beskikket dommer. Et mindretal, bestående af to af udvalgets medlemmer, har udtrykt betænkelighed ved den af flertallet foreslåede kompetenceordning, men har dog ikke ønsket at fremsætte noget egentligt mindretalsforslag. Udvalgets udkast er således formuleret i overensstemmelse med flertallets forslag. For så vidt angår tilladelse til kastration har udvalget derimod foreslået bibeholdt den nuværende kompetenceordning, hvorefter tilladelse i alle tilfælde gives af justitsministeriet efter indhentet erklæring fra retslægerådet.

Udvalget har endelig foreslået den gældende almindelige pligt for kastrerede til at underkaste sig efterundersøgelse ophævet og erstattet af en myndigelse for justitsministeren til at give nærmere regler om foretagelse af efterundersøgelser. Det er herved forudsat, at der bør være adgang for de kastrerede, som ønsker det, til at få foretaget sådan undersøgelse, og at efterundersøgelse fortsat bør ske forud for prøveudskrivning af personer, der er anbragt på forvaringsanstalt eller på en institution for åndssvage eller et hospital for sindslidende.

Det foreliggende lovforslag er — bortset fra en række redaktionelle ændringer — i alt væsentligt i overensstemmelse med udvalgets udkast, jfr. den i *bilaget* til forslaget foretagne sammenstilling af udkastet og forslaget. Af den i udkastets § 10 indeholdte bestemmelse om behandlingen af sterilisationsansøgninger er dog kun medtaget reglen om enstemmighed i samrådet, idet de øvrige bestemmelser vil kunne fastsættes administrativt.

I øvrigt henvises der om forslagens enkelte bestemmelser til bemærkningerne i udvalgets betænkning.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Til § 1.

Bestemmelsen svarer med en mindre redaktionel ændring til udkastets § 1.

Til § 2.

Som omtalt i betænkningen side 23-24 har udvalgets flertal fundet, at der ikke bør være fri adgang til sterilisation. I overensstemmelse hermed foreslås i *stk. 1*, at sterilisation kun må foretages efter tilladelse.

Foreligger der imidlertid lægelig begrundelse for sterilisation af en kvinde, bør indgrebet som hidtil, jfr. betænkningen side 21-22, kunne foretages uden særlig tilladelse efter vedkommende overlæges bestemmelse. Reglen herom i *stk. 2* er med mindre redaktionelle ændringer i overensstemmelse med udkastets § 2 og § 8, *stk. 2*. Selv om tilladelse ikke kræves, er det naturligvis en forudsætning for indgrebets lovlighed, at kvinden ønsker sterilisation foretaget.

Forslaget medtager ikke bestemmelsen i udkastets § 8, *stk. 3*, om, at samrådene også kan meddele tilladelse til foretagelse af sterilisation i henhold til § 2. Da tilladelse i disse tilfælde netop ikke kræves, er bestemmelsen formelt mindre korrekt. Konstateres det ved behandlingen af en sterilisationsansøgning, at der foreligger medicinsk indikation for foretagelsen af sterilisation, vil samrådet imidlertid under henvisning hertil kunne meddele ansøgeren og eventuelt vedkommende overlæge, at tilladelse er unødvendig. Dette vil være i overensstemmelse med den praksis, som har udviklet sig under den gældende ordning, jfr. betænkningen side 22 og bemærkningerne til forslagens § 3.

Til § 3.

Bestemmelsen, der indeholder kompetencereglerne for meddelelse af sterilisationstilladelser, svarer i det væsentlige til udkastets § 8, *stk. 3*.

Som det fremgår af betænkningen side 32 ff., har udvalget overvejet forskellige løsninger af kompetencepørgsmålet. Som resultat af disse overvejelser har udvalgets flertal foreslået kompetencen henlagt til de til mødrehjælpsinstitutionerne knyttede samråd, således at disse ved behandlingen af ansøgninger fra visse grupper af personer tiltrædes af en særlig beskikket dommer.

Det foreliggende lovforslag følger også på dette punkt udvalgets udkast. En fortsat centralisering af afgørelserne enten ved bibeholdelse af justitsministeriets kompetence eller ved henlæggelse af kompetencen til et nyt centralt navn kan ikke anses påkrævet, efter at bestemmelserne om sterilisation nu har været praktiseret gennem en lang årrække, og den praksis, som har udviklet sig, i et vist omfang kodificeres, jfr. forslagens § 4.

Under hensyn dels til de betænkeligheder, som

udvalgets mindretal har givet udtryk for ved at henlægge kompetencen til samrådene, dels til ønsket om at opnå den enklest mulige administration af sterilisationssagerne, har det derimod været overvejet at lægge kompetencen hos vedkommende overlæge, en mulighed, som også udvalget har overvejet, men har ment at måtte tage afstand fra, jfr. betænkningen s. 32-33. Til støtte for — trods udvalgets afstandtagen — at lægge afgørelserne hos vedkommende overlæge kunne henvises til, at ca. 80 pct. af samtlige sterilisationer under den gældende ordning udføres på medicinsk indikation uden formel tilladelse, jfr. betænkningen side 22, hvor det tillige anføres, at der ikke er tvivl om, at der i et stort antal tilfælde har været tillagt de sociale forhold betydning ved siden af de rent lægelige. Når dette er tilfældet, kunne det anføres, at vedkommende overlæge også i øvrigt måtte kunne skønne over, om betingelserne for de samfundsmæssigt betonedede sterilisationer er opfyldt. Det fremgår imidlertid af betænkningen, jfr. side 22 og den som bilag 7 optagne redegørelse fra mødrehjælpen for behandling af sterilisationsspørgsmål i mødrehjælpsinstitutionerne, at en meget væsentlig del af de tilfælde, hvor der under den gældende ordning er foretaget sterilisation uden formel tilladelse, forud for operationens foretagelse har været drøftet i samrådet, som over for overlægen har tilkendegivet rådets opfattelse af indikationsspørgsmålet. Under hensyn hertil synes forudsætningerne for at lægge kompetencen hos vedkommende overlæge i andre tilfælde end de, i hvilke rent lægelige hensyn er afgørende, ikke at være til stede.

Efter forslaget henlægges kompetencen således til de til mødrehjælpsinstitutionerne knyttede samråd. I overensstemmelse med udvalgets udkast er det fundet unødvendigt at begrænse de enkelte samråds stedlige kompetence, idet det må formodes, at sterilisationsansøgninger i praksis vil blive indgivet til og behandlet af nærmeste lokale mødrehjælpsinstitution og samråd.

Bestemmelsen i *stk. 3* svarer til udkastets § 10, *stk. 3, 2. pkt.*

Bestemmelsen i *stk. 4* er ny. Der åbnes herved mulighed for, at afslag på en sterilisationsansøgning kan indbringes for justitsministeriet. — Som det fremgår af betænkningen side 37, har udvalget overvejet, men ikke fundet det påkrævet at foreslå oprettet nogen appelinstant, uanset at afgørelserne i sterilisationssagerne efter forslaget decentraliseres til de til mødrehjælpen knyttede samråd. Justitsministeriet har imidlertid fundet det rettest, at der gives adgang til at indbringe et afslag for en central instans, hvorved der sikres større ensartethed ved

afgørelserne, ligesom hensynet til borgerne taler herfor, ikke mindst under hensyn til, at tilladelse til sterilisation kun kan gives, såfremt der er enstemmighed herom i samrådet. Også den foreslåede afskaffelse af pligten til i hver enkelt sag at indhente erklæring fra retslægerrådet taler for rekursadgang. I overensstemmelse med sædvanlig administrativ praksis vil samrådene eller eventuelt en overlæge herefter også i tvivlstilfælde kunne forelægge mere principielle sager for justitsministeriet, inden der træffes afgørelse i disse.

Da der som nævnt ved bestemmelsen i *stk. 4* vil kunne sikres en i det væsentlige ensartet praksis, har man anset det for overflødigt i lovforslaget at medtage udvalgets forslag i udkastets § 8, *stk. 4*, hvorefter det nævnt, som nu fører tilsyn med samrådenes virksomhed, tillige gennem rådgivning over for disse skulle virke for en ensartet praksis i sterilisationssagerne.

Til § 4.

Bestemmelsen i *stk. 1* svarer til udkastets § 7, *stk. 1.*

Bestemmelserne i *stk. 2 og 3* indeholder en udtømmende angivelse af de grunde — bortset fra de i § 2, *stk. 2*, nævnte lægelige hensyn — der kan føre til, at sterilisation tillades, de såkaldte indikationer. Bestemmelserne svarer med visse redaktionelle ændringer til udkastets § 3, *stk. 1.*

Forslaget medtager ikke den af udvalget foreslåede bestemmelse i udkastets § 3, *stk. 2*, hvorefter tilladelse til sterilisation skulle kunne gives, selv om betingelserne efter en enkelt af bestemmelserne ikke fuldt ud er opfyldt, når der dog haves væsentlig støtte herfor i to af bestemmelserne eller i en af disse og i § 2, og en samlet vurdering tilsiger, at sterilisation foretages. De hensyn, som ligger bag bestemmelsen, vil efter justitsministeriets mening uden udtrykkelig bestemmelse herom kunne tilgodeses ved udøvelsen af skønnet over, om tilladelse kan gives.

Til § 5.

Bestemmelsen svarer med enkelte sproglige ændringer til udkastets § 5.

Til § 6.

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til udkastets § 4.

Til §§ 7 og 8.

Bestemmelserne svarer til udkastets § 12 og § 13, *stk. 1.*

Til § 9.

Reglen i *stk. 1* svarer til udkastets § 6, *stk. 1*, jfr. § 13, *stk. 2*. Man har dog fundet det unødvendigt at foreskrive, at den særlige værge skal beskikkes efter indstilling af det sociale udvalg, en forskrift, som heller ikke findes i den gældende lovgivning om sterilisation og kastration.

Bestemmelserne i *stk. 2 og 3* svarer til udkastets § 7, *stk. 2*, jfr. § 13, *stk. 2*, idet man dog for at forenkle og lette administrationen af reglen i *stk. 2* har formuleret bestemmelsen ens for umyndige og for sindssyge og åndssvage.

Til § 10.

Bestemmelsen svarer til udkastets § 6, *stk. 2*, jfr. § 13, *stk. 2*, med den ændring, at vejledning ikke nødvendigvis skal være givet, før begæringen fremsættes, men blot før en eventuel tilladelse gives.

Til § 11.

Bestemmelsen svarer til udkastets § 11, *stk. 2*, og § 14 (delvis), idet man dog har undladt udtrykkeligt at foreskrive, at indgrebet eller behandlingen skal foretages snarest muligt efter tilladelsens meddelelse.

Til § 12.

Bestemmelsen svarer med visse redaktionelle ændringer til udkastets § 8, *stk. 1*, jfr. § 14, og § 11, *stk. 1*.

Til § 13.

Bestemmelsen svarer til udkastets § 15 for så vidt angår bemyndigelsen for justitsministeren til at fastsætte regler om efterundersøgelse af personer, der er kastreret. Herudover indeholder bestemmelsen en bemyndigelse for ministeren til at give regler om behandlingen af sterilisationsansøgninger, idet det som nævnt i de almindelige bemærkninger er anset unødvendigt at optage reglerne herom i loven.

Til § 14.

Bestemmelsen svarer til udkastets § 9. Man har dog fundet det unødvendigt at foreskrive, at beskikkelse skal ske efter indstilling af højesterets præsident, og at honorarer og andre udgifter til de beskikkede dommere og disses stedfortrædere skal afholdes af statskassen.

Til §§ 15 og 16.

Bestemmelserne svarer med enkelte redaktionelle ændringer til udkastets §§ 16 og 17.

Til §§ 17 og 18.

I betænkningen side 77 er redegjort for, i hvilket omfang de gældende bestemmelser om sterilisation og kastration har gyldighed for Færøerne og Grønland. Af redegørelsen fremgår endvidere, at loven om mødrehjælpsinstitutioner ikke er sat i kraft for disse landsdele.

Forinden de foreslåede nye bestemmelser derfor eventuelt sættes i kraft for Færøerne og Grønland, for Færøernes vedkommende som afløsning af de gældende bestemmelser i lovene fra 1934 og 1935, må der tages stilling til, hvem kompetencen til at meddele sterilisationstilladelser skal tilkomme, ligesom der også i øvrigt kan tænkes at måtte foretages afvigelser fra de nye regler under hensyn til de særlige færøske og grønlandske forhold.

Overvejelserne herom er endnu ikke afsluttede. Bl. a. for at undgå opretholdelsen for Færøernes vedkommende af den hidtidige ordning, hvorefter sterilisationstilladelser meddeles af henholdsvis justitsministeriet og sterilisationsnævnet, har man imidlertid fundet det ønskeligt, at loven træder i kraft for Færøerne og eventuelt Grønland samtidig med ikrafttrædelsen for den øvrige del af landet. Det foreslås derfor, at justitsministeren bestemmer tidspunktet for lovens ikrafttræden, og at loven ved kgl. anordning kan sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de nødvendige afvigelser.

I dette bilag anføres i venstre spalte det i betænkningen indeholdte lovudkast, medens de tilsvarende bestemmelser i forslaget anføres i højre spalte.

Udvalgets lovudkast.

§ 1. Indgreb, hvorved kønskirtlerne fjernes, eller behandlinger, hvorved de varigt sættes ud af funktion (kastration), såvel som andre indgreb eller behandlinger, der varigt ophæver forplantningsevnen (sterilisation), må kun foretages i overensstemmelse med reglerne i denne lov.

Stk. 2. Indgreb og behandlinger, der har til formål at helbrede legemlig sygdom, omfattes dog ikke af loven.

§ 2. Sterilisation af en kvinde kan uden særlig tilladelse foretages, når forebyggelse af svangerskab under hensyn til forhold af ren eller dog ganske overvejende lægelig karakter må anses nødvendig for at afværge fare for hendes liv eller for en alvorlig og varig forringelse af hendes helbred.

§ 3. Tilladelse til sterilisation kan meddeles:

- 1) Når der på grund af arvelige anlæg hos den pågældende kvinde eller mand er fare for, at et barn af denne vil blive lidende af legemlig eller sjælelig defekt eller sygdom af en sådan betydning, at det må anses for ønskeligt at forebygge fødsler. Ved afgørelsen af, om sådan fare foreligger, kan arvelige anlæg hos ægtefællen eller den, med hvem den pågældende samlever, tages i betragtning. Sterilisation af en kvinde kan endvidere tillades, når der af særlige grunde er betydelig fare for, at et fremtidigt svangerskab ikke kan gennemføres, at barnet vil blive født med væsentlige beskadigelser, eller at det ikke vil blive levedygtigt.
- 2) Når den pågældende kvinde eller mand på grund af sindssygdom eller anden

Forslaget.

§ 1. Loven finder anvendelse på indgreb, hvorved kønskirtlerne fjernes, eller behandlinger, hvorved de varigt sættes ud af funktion (kastration), samt på andre indgreb eller behandlinger, der varigt ophæver forplantningsevnen (sterilisation).

Stk. 2. Indgreb og behandlinger, der har til formål at helbrede legemlig sygdom, omfattes ikke af loven.

§ 2. Sterilisation må kun foretages efter tilladelse.

Stk. 2. Sterilisation af en kvinde kan dog foretages uden tilladelse, når forhold af udelukkende eller dog ganske overvejende lægelig karakter nødvendiggør forebyggelse af svangerskab for at afværge fare for hendes liv eller for alvorlig og varig forringelse af hendes helbred. Bestemmelse om sterilisation kan i så fald træffes af overlægen på den sygehusafdeling, hvor indgrebet eller behandlingen skal foretages.

§ 4. (stk. 2 og 3).

Stk. 2. Sterilisation kan tillades:

- 1) Når arvelige anlæg hos ansøgeren medfører fare for legemlige eller sjælelige lidelser hos eventuelle børn af en sådan betydning, at det må anses for ønskeligt at forebygge fødsler. Ved afgørelsen kan der tillige tages hensyn til arvelige anlæg hos ansøgerens ægtefælle eller samlever.
- 2) Når ansøgeren må anses for uegnet til på forsvarlig måde at drage omsorg for børn på grund af sindssygdom eller anden sjælelig lidelse, åndssvaghed eller svag begavelse i øvrigt, grovere karakterafvigelser eller alvorlig legemlig lidelse.
- 3) Når de forhold, hvorunder ansøgeren og dennes familie lever, gør det påkrævet at undgå fødsel af flere børn. Ved afgø-

Udvalgets lovudkast.

sjælelig lidelse, åndssvaghed eller svag begavelse i øvrigt, grovere karakterafvigelser eller alvorlige legemlige sygdomme eller defekter må anses for uegnet til på forsvarlig måde at drage omsorg for børn.

- 3) Når det efter samtlige omstændigheder, herunder familiens helbredsmæssige, bolig-mæssige og økonomiske forhold og antallet af allerede i hjemmet værende børn, må forventes, at flere børn vil medføre en væsentlig belastning af forholdene gennem forringelse af kvindens helbredstilstand, betydelig forøgelse af hendes arbejdsbyrde eller på anden måde, således at det af hensyn til kvinden, hjemmet eller børnenes forsvarlige opfostring findes påkrævet at undgå fødsel af flere børn. Det er herved en betingelse, at de foreliggende vanskelige forhold ikke kan antages kun at være af forbigående karakter.

Stk. 2. Selv om betingelserne ikke fuldt ud er opfyldt efter nogen enkelt af bestemmelserne i stk. 1, kan tilladelse dog meddeles, såfremt der foruden i en af disse bestemmelser haves væsentlig støtte herfor i en af de øvrige eller i § 2, og en samlet vurdering af forholdene tilsiger, at sterilisation foretages.

§ 4. Såfremt der er grundlag for foretagelse af sterilisation i henhold til § 2, § 3, stk. 1, nr. 1 eller 2, eller § 3, stk. 2, men vægtige lægelige eller andre ganske særlige hensyn taler imod, at den pågældende selv steriliseres, kan tilladelse meddeles til, at sterilisation i stedet foretages på ægtefællen eller den, med hvem den pågældende samlever. Bortset fra de i § 2 nævnte tilfælde er det tillige en betingelse, at forebyggelse af svangerskab eller fødsel af børn skønnes ganske særlig påkrævet. Beror faren i de i § 3, stk. 1, nr. 1, nævnte tilfælde på en kombination af egenskaber hos ægtefæller eller faktisk samlevende kan tilladelsen meddeles enten kvinden eller manden.

Stk. 2. I de i § 3, stk. 1, nr. 3, nævnte tilfælde kan tilladelsen meddeles kvinden eller hendes ægtefælle eller den, med hvem hun samlever.

Forslaget.

relsen tages hensyn til familiens helbredsmæssige, bolig-mæssige og økonomiske forhold samt antallet af hjemmeværende børn og til, om det må forventes, at flere børn vil medføre en væsentlig belastning af forholdene gennem forringelse af kvindens helbredstilstand, betydelig forøgelse af hendes arbejdsbyrde eller på anden måde.

Stk. 3. Sterilisation af en kvinde kan endvidere tillades, når der af særlige grunde er betydelig fare for, at et fremtidigt svangerskab ikke kan gennemføres, eller at barnet ikke vil blive levedygtigt eller vil blive født med væsentlige beskadigelser.

(Bestemmelsen er udeladt).

§ 6. Hvis vægtige lægelige eller andre ganske særlige hensyn taler imod, at ansøgeren steriliseres, kan tilladelse meddeles dennes ægtefælle eller samlever. Bortset fra de i § 2 nævnte tilfælde er det tillige en betingelse, at forebyggelse af svangerskab eller fødsel skønnes ganske særlig påkrævet.

Stk. 2. I de i § 4, stk. 2, nr. 3, nævnte tilfælde kan tilladelse også i øvrigt meddeles ægtefællen eller samleveren. Det samme gælder i de i § 4, stk. 2, nr. 1, og stk. 3, nævnte tilfælde, hvis faren beror på en kombination af egenskaber hos ægtefællerne eller de samlevende.

Udvalgets lovudkast.

§ 5. Ved afgørelsen af, om sterilisation kan foretages, vil der være at lægge særlig vægt på, om de forhold, der begrunder foretagelsen, må antages at være af varig karakter, således at der ikke inden for en rimelig tid kan forventes ændringer, der ville gøre sterilisation upåkrævet. Det vil endvidere være at tage i betragtning, om der er rimelig udsigt til, at forbyggelse af svangerskab kan opnås på anden måde.

§ 6. Tilladelse til sterilisation, jfr. § 8, stk. 3, må kun meddeles efter skriftlig begæring af den, på hvem sterilisationen skal finde sted. Er den pågældende på grund af sindssygdom, åndssvaghed eller af andre årsager varigt ude af stand til at forstå betydningen af sterilisationen, kan begæringen dog fremsættes af en hertil efter indstilling af det sociale udvalg beskikket værge.

Stk. 2. Den, der fremsætter begæring om sterilisation, skal forud af en læge være vejledet om indgrebets eller behandlingens beskaffenhed og direkte følge samt den risiko, der må antages at være forbundet med foretagelsen.

§ 7. Personer under 18 år må ikke steriliseres, medmindre ganske særlige grunde taler derfor.

Stk. 2. Tilladelse til sterilisation, jfr. § 8, stk. 3, må kun meddeles, når følgende betingelser er opfyldt:

- 1) Til sterilisation af personer, der er under 21 år eller umyndiggjort i personlig henseende, kræves samtykke fra værgen, medmindre afgørende omstændigheder taler derimod.
- 2) Er den, der begærer sig steriliseret, sindssyg eller åndssvag, eller findes det i øvrigt på grund af personens psykiske tilstand, herunder svag begavelse, betænkeligt at lade den pågældende på egen hånd fremsætte begæringen, skal denne tiltrædes af en hertil overensstemmende med § 6, stk. 1, beskikket værge. Er personen umyndig, kan dens værge tiltræde begæringen uden beskikkelse.
- 3) Er den pågældende gift og samlever med sin ægtefælle, skal der gives denne lejlighed til at udtale sig, medmindre særlige omstændigheder taler derimod.

Forslaget.

§ 5. Ved afgørelsen af, om sterilisation kan tillades, skal der lægges særlig vægt på, om de forhold, der begrunder foretagelsen af sterilisation, kan antages at være af varig karakter, og om der ikke er rimelig udsigt til, at forebyggelse af svangerskab kan opnås på anden måde.

§ 9. (Stk. 1). Sterilisation og kastration må kun tillades efter skriftlig begæring af den, på hvem indgrebet eller behandlingen skal foretages. Er denne på grund af sindssygdom, åndssvaghed eller af anden grund varigt ude af stand til at forstå betydningen af indgrebet eller behandlingen, kan begæring fremsættes af en dertil beskikket værge.

§ 10. Sterilisation og kastration må først tillades, efter at ansøgeren af en læge er vejledet om indgrebets eller behandlingens beskaffenhed og direkte følger samt om den risiko, der må antages at være forbundet med foretagelsen.

§ 4. (Stk. 1). Personer under 18 år må ikke steriliseres, medmindre ganske særlige grunde taler derfor.

§ 9. (Stk. 2 og 3).

Stk. 2. Er ansøgeren umyndig, sindssyg eller åndssvag, eller findes det i øvrigt på grund af ansøgerens psykiske tilstand, herunder svag begavelse, betænkeligt, at denne på egen hånd fremsætter begæring, skal begæringen tiltrædes af værgen, eventuelt en dertil beskikket særlig værge.

Stk. 3. Er ansøgeren gift og samlever med sin ægtefælle, skal dennes erklæring indhentes, medmindre særlige omstændigheder taler derimod.

Udvalgets lovudkast.

§ 8. Sterilisation må kun foretages af en autoriseret læge på et af statens eller kommunens sygehuse eller på et privat sygehus, der modtager offentlig støtte, eller på hvilket patienter indlægges for offentlig regning.

Stk. 2. Bestemmelse om sterilisation i henhold til § 2 kan træffes af overlægen på den sygehusafdeling, hvor indgrebet eller behandlingen skal foretages.

Stk. 3. Tilladelse til sterilisation i henhold til § 3 eller § 4 meddeles af de i § 6 A i lovbe kendtgørelse nr. 227 af 24. august 1956 om mødrehjælpsinstitutioner omhandlede samråd, der endvidere kan meddele tilladelse til, at sterilisation foretages i henhold til § 2. Ved afgørelsen af, om tilladelse skal meddeles personer, der er undergivet foranstaltninger i henhold til § 70 i borgerlig straffelov af 15. april 1930, eller som er omfattet af lov nr. 118 af 13. april 1938 om sindssyge personers hospitalsophold, eller som modtager hjælp i medfør af lov nr. 192 af 5. juni 1959 om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede, tiltrædes samrådet af en dertil beskikket dommer, jfr. § 9.

Stk. 4. Det i henhold til lovbe kendtgørelse nr. 227 af 24. august 1956 § 6 A, stk. 3, oprettede nævn følger samrådenes virksomhed og virker gennem rådgivning over for disse for en ensartet praksis også i sager angående sterilisation.

§ 9. Beskikkelse af dommere og stedfortrædere for disse i henhold til § 8, stk. 3, foretages af justitsministeren for 4 år ad gangen efter indstilling af Højesterets præsident. Beskikkelsen kan omfatte et eller flere samråd.

Stk. 2. Honorarer og andre udgifter til de beskikkede dommere og disses stedfortrædere afholdes af statskassen.

§ 10. Ønskes sterilisation foretaget i henhold til § 2, kan henvendelse herom rettes til vedkommende overlæge, jfr. § 8, stk. 2.

Stk. 2. I øvrigt sker henvendelse om sterilisation til en mødrehjælpsinstitution, jfr. dog stk. 4. Institutionen undersøger, om betingelserne for foretagelsen er til stede, og bærer herunder i almindelighed indhente oplysninger fra den pågældendes sædvanlige

Forslaget.

§ 12. (Stk. 1). Sterilisation og kastration må kun foretages af en autoriseret læge på et statsligt eller kommunalt sygehus eller på et privat sygehus, der modtager offentlig støtte, eller på hvilket patienter indlægges for offentlig regning.

(Se forslagens § 2, stk. 2, sidste pkt.).

§ 3. (Stk. 1 og 2). Sterilisation tillades af de samråd, der er nedsat i henhold til loven om mødrehjælpsinstitutioner.

Stk. 2. Samrådet tiltrædes af en dertil beskikket dommer ved behandlingen af ansøgninger fra personer, der

- 1) er undergivet foranstaltninger i henhold til borgerlig straffelovs § 70,
- 2) mod deres vilje er indlagt eller tilbageholdes på statshospital i medfør af loven om sindssyge personers hospitalsophold,
- 3) modtager hjælp i henhold til lovgivningen om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede.

(Bestemmelsen er udeladt og erstattet af):

§ 3 (stk. 4).

Stk. 4. Samrådets afslag på en ansøgning om tilladelse til sterilisation kan indbringes for justitsministeriet.

§ 14. Beskikkelse af dommere og stedfortrædere for disse i henhold til § 3, stk. 2, foretages af justitsministeren. Beskikkelsen, der gælder for 4 år ad gangen, kan omfatte flere samråd.

(Bestemmelsen er udeladt).

(Bestemmelsen er udeladt, jfr. forslagens § 13).

Udvalgets lovkast.

læge. Tillige skal mødrehjælpsinstitutionen i fornødent omfang søge assistance af speciallæge, indhente erklæring fra arvebiologisk institut eller foranledige indlæggelse på sygehus eller dertil egnet hjem til observation eller behandling.

Stk. 3. Sagen forelægges derefter for samrådet, der træffer bestemmelse om, hvorvidt sterilisation kan foretages, jfr. § 8, stk. 3. Tilladelse hertil kan kun meddeles, når der foreligger enstemmighed herom i samrådet.

Stk. 4. Ønskes tilladelse til sterilisation af en af de i § 8, stk. 3, 2. punktum, nævnte personer, indsender vedkommende overlæge (anstalts- eller institutionsleder) med sin udtalelse en begæring direkte til vedkommende samråd, bilagt de fornødne erklæringer og øvrige oplysninger.

§ 11. Når tilladelse til sterilisation er meddelt, skal den pågældende på begæring modtages på det sygehus (sygehusafdeling), hvorunder han eller hun hører. Sygehusets (sygehusafdelingens) overlæge er berettiget til at forelægge spørgsmålet om indgrebets eller behandlingens foretagelse for det i § 8, stk. 4, omhandlede nævn til vejledende erklæring. Nægter overlægen at foretage indgrebet eller behandlingen, kan patienten indlægges på et andet sygehus, om fornødent ved vedkommende mødrehjælpsinstitutions foranstaltning.

Stk. 2. Sterilisationen foretages snarest muligt og i hvert fald inden 6 måneder efter, at tilladelsen er meddelt.

§ 12. Justitsministeren kan efter indhentet erklæring fra retslægerådet meddele tilladelse til kastration af den, hvis kønsdrift udsætter ham for at begå forbrydelser eller medfører betydelige sjælelige lidelser eller social forringelse for ham.

§ 13. Kastration må ikke foretages på personer under 21 år, medmindre ganske særlige grunde taler derfor.

Stk. 2. Bestemmelserne i § 6 og § 7, stk. 2, nr. 1-3, finder tilsvarende anvendelse på kastration.

Forslaget.

§ 3. (Stk. 3).

Stk. 3. Sterilisation kan kun tillades, når der er enstemmighed herom i samrådet.

(Bestemmelsen er udeladt, jfr. forslagens § 13).

§ 12. (Stk. 2).

Stk. 2. Nægter overlægen på det sygehus eller den sygehusafdeling, hvorunder ansøgeren hører, at foretage indgrebet eller behandlingen, kan patienten indlægges på et andet sygehus.

§ 11. Sterilisation og kastration må ikke foretages senere end 6 måneder efter, at tilladelse er meddelt.

§ 7. Kastration tillades af justitsministeren efter indhentet erklæring fra retslægerådet.

§ 8. (Stk. 2).

Stk. 2. Tilladelse til kastration kan meddeles den, hvis kønsdrift udsætter ham for at begå forbrydelser eller medfører betydelige sjælelige lidelser eller social forringelse for ham.

§ 8. (Stk. 1). Kastration må ikke foretages på personer under 21 år, medmindre ganske særlige grunde taler derfor.

(Bestemmelsen er udeladt, jfr. forslagens §§ 9 og 10).

Udvalgets lovdraft.

§ 14. Når tilladelse til kastration er meddelt, foretages indgrebet eller behandlingen snarest muligt og i hvert fald inden 6 måneder af en autoriseret læge på et af de i § 8, stk. 1, nævnte sygehuse. Om foretagelsen giver lægen straks underretning til justitsministeriet.

§ 15. Justitsministeren kan fastsætte regler om lægelig efterundersøgelse af personer, der har været underkastet kastration.

§ 16. Udgifterne ved sterilisation og kastration og ved de i § 15 nævnte efterundersøgelser afholdes af statskassen. I de i § 2 nævnte tilfælde af sterilisation afholdes udgifterne dog efter de om udgifterne ved sygdomsbehandling i almindelighed gældende regler.

§ 17. Den, som uhjemlet foretager sterilisation eller kastration, straffes, for så vidt forholdet ikke efter den øvrige lovgivning medfører højere straf, med bøde, der tilfalder statskassen.

§ 18. Denne lov træder i kraft den

Stk. 2. Samtidig ophæves §§ 6-9 i lov nr. 171 af 16. maj 1934 om foranstaltninger vedrørende åndssvage som ændret ved lov nr. 178 af 11. juni 1954 og lov nr. 68 af 26. marts 1958, jfr. § 16, stk. 1, i lov nr. 192 af 5. juni 1959 om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede. Endvidere ophæves lov nr. 176 af 11. maj 1935 om adgang til sterilisation og kastration og § 1, stk. 4, i lov nr. 177 af 23. juni 1956 om foranstaltninger i anledning af svangerskab m. v.

§ 19. Denne lov gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft i disse dele af riget med de afvigelser, som de særlige forhold tilsiger.

Forslaget.

§ 12. (Stk. 3).

Stk. 3. Når kastration er foretaget, skal lægen straks underrette justitsministeriet herom.

(Se i øvrigt forslaget §§ 11 og 12, stk. 1).

§ 13. Justitsministeren kan fastsætte regler om behandlingen af ansøgninger om sterilisation og om efterundersøgelse af personer, der er kastreret.

§ 15. Udgifterne ved sterilisation og kastration og ved de i § 13 nævnte efterundersøgelser afholdes af statskassen. Udgifterne ved sterilisation i henhold til § 2 afholdes dog efter de almindelige regler om udgifterne ved sygdomsbehandling.

§ 16. Den, som ulovligt foretager sterilisation eller kastration, straffes med bøde, for så vidt højere straf ikke er forskyldt efter den øvrige lovgivning.

§ 17. Tidspunktet for lovens ikrafttræden bestemmes af justitsministeren.

Stk. 2. Lov nr. 176 af 11. maj 1935 om adgang til sterilisation og kastration og §§ 6-9 i lov nr. 171 af 16. maj 1934 om foranstaltninger vedrørende åndssvage, jfr. § 16, stk. 1, i lov nr. 192 af 5. juni 1959 om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede, samt § 1, stk. 4, i lov nr. 177 af 23. juni 1956 om foranstaltninger i anledning af svangerskab m. v. ophæves.

§ 18. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.